

Jan 17,1-8 Ježíšova modlitba za učedníky (Květná neděle)

Autor přípravy

[Ondřej Kolář](#)

1. První reakce

- Text, u něhož stejnou měrou vnímáme věroučnou závažnost jako nepřístupnost a nesnadnou uchopitelnost. Čtenář má pocit, že beznadějně klouže po povrchu a nedokáže se dobrat pravého smyslu. Jaký homiletický přístup zvolit, aby se kázání neproměnilo v teologickou přednášku, která zůstává vzdálena nejen situaci posluchače, ale nakonec i pozemskému Ježíši?
- Proč vůbec Ježíš musí prosit o vlastní oslavení? Co konkrétně znamená oslavení?

2. Text

2.1. Poznámky k jednotlivým výrazům

Klíčový výraz **syn** u Jana vztahuje jednak k dílu Syna, tedy k jeho slovům a skutkům, zjevujícím Boží slávu mezi lidmi, jednak k dílu Otce, který svého Syna pozdvihuje zpět do své božské slávy, a konečně k dílu Ježíšových učedníků, kteří jsou posláni dovršit oslavení Syna.

v. 1: **syn** označuje zlom v Ježíšově životní cestě, Bohem stanovený čas jejího naplnění. Nejde jen o blížící se smrt, ale především o návrat Syna ke svému Otci, spojený s jeho oslavením. Ovšem Jan neopomene zdůraznit: je to také hodina, kdy se učedníci rozprchnou domů a nechají svého Mistra samotného (J 16,32).

v. 2: moc nad všemi lidmi = doslova **syn** veškerým tělem;
syn janovské označení spásy, život ve společenství s Bohem;
je člověku darován již nyní a po smrti dosahuje svého naplnění.

v. 3: **syn** tomto případě se nejedná o kognitivní akt, ale spíš o poznání v SZ smyslu těsného společenství.

v. 6: **syn** – Boží podstata, jeho svatost, spravedlnost a láska. 2.2. Kontext

Perikopa je první částí tzv. velekněžské modlitby, která tvoří celou 17. kapitolu. Modlitba je vyvrcholením Ježíšových řečí „na rozloučenou“, v nichž vysvětluje smysl svého poslání a uvádí učedníky do nové situace, která nastane po jeho odchodu. Od předcházejících řečí se liší tím, že je prosbou k Bohu – ovšem učedníci ji mohou a mají poslouchat, protože je také přímluvou za ně (podobnou Ježíšovu „veřejnou“ modlitbu – dokonce se stejným gestem! - najdeme třeba při vzkříšení Lazara, srv. J 11,41n). Zároveň je tato modlitba předehrou následujícího pašijního příběhu a vlastně nahrazuje „synoptickou“ Ježíšovu modlitbu v Getsemanské zahradě. Motiv oslavení Otce a Syna, který je pro celou kapitolu určující, se objevuje u Jana již dříve, nejvýrazněji ve verši 13, 31n, jehož je velekněžská modlitba svého druhu rozvinutí.

Vymezení perikopy v luterském lekcionáři je poněkud svévolné, více by se nabízelo ukončit ji už v 5. verši (pak by ovšem zůstalo stranou zásadní eklesiologické téma kapitoly), anebo naopak později (pak by se myšlenkově hutný text neúměrně rozrostl). Obecně se ovšem vnitřní členění kapitoly dá jen těžko odhalit, což souvisí se specificky janovským „spirálovitým“ způsobem vyjadřování. Verše 1.-8. můžeme pokládat za jakýsi úvod do přímluvné modlitby (teprve v 9. v. zazní „za ně prosím“), který shrnuje vztah mezi Otcem, Synem a těmi, které „Otec dal Synovi“.

2.3. Komentář

v. 1-2 – Ježíš obrací své oči k nebi, tedy – v janovském smyslu – tam, odkud přišel a kam se má opět navrátit. Důvodem Synovy prosby není touha po vlastní slávě, ale po oslavení Otce. Ježíš si přeje dovést své pozemské dílo do konce, rozuměj: do smrti. Právě tím oslaví svého Otce a zároveň sám bude oslaven. Cílem tohoto dění ovšem není jen vnitrobožská oslava, která probíhá kdesi nad našimi hlavami; také lidé na ní mají získat účast. Naše vtažení do Boží slávy se děje skrze Syna, jemuž Bůh dal moc nad všemi lidmi, nad jejich životem a smrtí. Tuto svou moc Syn nakonec uplatňuje nikoli soudem, ale spásou, totiž darem věčného života – buď všem lidem (jak překládá ČEP), anebo (v souladu s v. 6) těm, které mu svěřil Otec (tak Kralická i jiné překlady). Podmínkou naší spásy je ovšem Synovo oslavení. Můžeme tedy shrnout: Ježíš prosí Otce o

vlastní oslavení nakonec kvůli nám lidem: vždyť jedině Otec může přijmout svého Syna zpět do slávy, a tím do ní přijmout i nás (J 3,14n).

v. 3 je vysvětlením (snad dodatečně vsunutým), v čem spočívá věčný život: v hlubokém společenství s Bohem a Ježíšem Kristem. V důrazu na „jediného pravého“ Boha můžeme spatřovat polemiku proti pohanství s jeho božstvy a vykupitelskými postavami (pavlovskou paralelu nalezneme v 1Kor 8,5n, janovskou v 1J 5,20).

v.4-5 dále rozvíjejí myšlenku oslavení: Syn celou svou pozemskou cestou (až do smrti) oslavil Otce. Má-li být nyní oslaven Syn, nemá mu být dáno něco navíc, co předtím neměl (jak předpokládá například hymnus ve Fp 2,6-11), ale vrací se mu zpět jeho původní sláva, kterou vlastnil ještě před stvořením světa. Syn se navrácí zpět do společenství se svým Otcem. Tím se ovšem kruh božského dramatu neuzavírá, nýbrž naopak otevírá: Syn do svého oslavení zahrnuje také věřící (J 17,24). Svým sestoupením nám Syn přiblížil Boha a svým vystoupením nás vtahuje do věčného života.

v.6 obrací naši pozornost od kosmických rozměrů k úzkému kruhu Ježíšových věrných. Jsou to ti, které Otec dal Synovi, tedy Boží vyvolení. V pozadí je patrně představa stáda, které svěřuje Bůh Ježíši k opatrování. S ní se u Jana setkáváme vícekrát, nejvýrazněji v 10. kapitole v podobenství o dobrém pastýři. Ježíš se za své učedníky modlí právě proto, že za ně cítí odpovědnost v okamžiku, kde je má ponechat samotné. Ježíš svým svěřeným lidem zjevil pravou podstatu Boha a oni jeho slova zachovávali. Motiv zjevení Boha oddělenému kruhu vyvolených má esotericko-gnostický nádech, avšak Jan přesto neztrácí ze zřetele ani celý svět (J 17,23).

v. 7-8 vysvětluje, v čem spočívá ono „zachovávání slov“: jde o hlubší proniknutí do tajemství vztahu mezi Otcem a Synem. Popisuje se tu proces poznání, kde má Ježíš úlohu prostředníka mezi Bohem a člověkem: přijímá od Boha slova zjevení, vychází od Boha a předává tato slova svým učedníkům. Oni je přijímají a tím zároveň nahlíží, že tato slova pocházejí od Boha, a tak odhalují také pravou Ježíšovu identitu: je to ten, který je Bohem poslán.

3. Teologická témata

Protože je v perikopě koncentrována téměř celá janovská teologie

(z velkých janovských témat chybí pouze Duch svatý), je následující výčet pouze výběrem toho nejdůležitějšího.

3.1. Ježíš celou svou pozemskou cestou oslavuje Boha. Ani v Janově podání, tak odlišném od synoptického, se ovšem nejedná o triumfální tažení božského hrdiny, ale o cestu lásky, služby (J 13,1-20) soucitu s trpícími (J 11,35), sebe-snížení a sebe-vydání. Tím Ježíš zjevuje, kým Bůh vpravdě je. Vrchol jeho pouti, kdy dovršuje oslavení svého Otce a je Otcem sám oslaven, je zároveň místem největšího ponížení.

3.2. Věčný život můžeme označit za plod Ježíšova oslavení Otce. Boží oslavení není žádná narcistní hra svaté Trojice, ale otevření Boží slávy pro všechny, kdo přijmou Syna jako Božího posla a uvěří v něj. V okamžiku, kdy Syn život ztrácí, my jej od něj získáváme.

3.3. Církev je v perikopě charakterizována primárně jako ze světa vydělené společenství, které Otec svěřil Synovi, které přijalo Synova slova a tato slova uchovalo, což pro Jana především znamená: uvěřilo, že Bůh Ježíše poslal. Teprve v následujících verších přibydou další prvky: věřící mají oslavit Syna, jsou posláni do světa, ale svět je nenávidí atd.

4. Podněty pro kázání

4.1. Kazatel, který připravuje bohoslužby na neděli zahajující pašijní týden, může vznešenost Ježíšovy řeči (ve velekněžské modlitbě snad ještě více vystupňovanou) vnímat jako kámen úrazu: zde se přece vůbec nehovoří o Ježíšově utrpení, ale spíš se otevírá vhled do tajemného dění mezi nebem a zemí, které s drsnou realitou Ježíšova zatčení, výslechu, mučení a popravy nemá mnoho společného. Je dobré mít stále na paměti, že Janovo evangelium není převyprávěním Ježíšova příběhu, ale jeho teologickou (a místy dost abstraktní) reflexí. Jan „nepřeskakuje“ lacině pozemskou skutečnost, ale vede své čtenáře k pochopení, že v Ježíšově příběhu s námi a pro nás jedná Bůh sám, který „svou slávy říš opustil kvůli nám (Svítá 108)“. Paradox janovských pašijí je proto možné učinit přímo

základem kazatelské meditace. Ježíš dosvědčuje Boží slávu tím, že božskou sféru opouští a stává se služebníkem lidí. To, co se navenek jeví

velmi neslavně, je právě zjevení Boží velikosti. Tam, kde končí život a všechny jeho možnosti, se nakonec otevírá život věčný. Zdánlivá prohra je ve skutečnosti vítězstvím nad hříchem a smrtí.

4.2. Toto poznání paradoxního charakteru Božího jednání pak smíme vztáhnout i na své životy se všemi jejich zdánlivě slavnými výšinami, které se mohou nakonec ukázat jako okamžiky odcizení Bohu, ale i neslavnými propady, v nichž se možná o to více setkáváme s Božím milosrdenstvím a pomocí. Naplněný, věčný život nenalézáme v úspěších, síle, zdraví, neomezené seberealizaci, v plnění všech našich přání, ale ve spojení s Kristovou cestou ponížení a v naplňování Boží vůle. Nezažila snad také církev v minulosti mnohokrát, že se právě v dobách útisku nebo přímo pronásledování stávala nositelem Boží slávy a její duchovní potenciál se uvolňoval, zatímco v dobách prosperity a „světského panování“ se Bohu vzdalovala a vnitřně hynula? Na konci svého života Ježíš bilancuje: oslavil jsem Boha a svou smrtí toto oslavení dovrším. Jak bude vypadat naše bilancování? Předložíme před Boha s patřičnou hrdostí vlastníma rukama vybudovanou slávu – anebo pokorný život „ad maiorem Dei gloriam“?

4.3. Homileticky produktivní je také vyjít ze situace církve – vždyť za ni se tu Ježíš modlí. Nelze ovšem obejít skutečnost, že Janovo evangelium podává poněkud jednostrannou eklesiologii, která nemá mít (a snad ani nechce mít?) obecnou platnost. Za Ježíšovou řečí prosvítá pocit ohrožení stádečka, ze všech stran tísněného zlým světem kolem. S janovskou interpretací postavení církve se nemusíme plně ztotožňovat. Přinejmenším dva základní důrazy jsou ovšem relevantní i pro současnou (a vlastně jakoukoli) církev:

4.3.1 Církev je společenství, které patří Bohu, resp. Kristu. On má věřící ve své moci a pod svou ochranou. Z jeho ruky je nemůže vytrhnout „zlý“ (či nepřející, obviňující, vysmívající se, nebo zase až příliš lhostejný a neutrální, náboženský či nenáboženský) svět kolem a mocnosti v něm

vládnoucí, ale ani my sami z ní naštěstí neumíme vypadnout a Bohu se nadobro ztratit. Vždyť Ježíš se za nás trvale přimlouvá – právě tehdy, když

všelijak selháváme nebo přímo přestáváme být pravou církví.

4.3.2 Tento indikativ je ovšem i u Jana spojen s imperativem. „Zachovávat Ježíšova slova“ neznamená jen pevně se držet správné nauky o Trojici (jak by mohly sugerovat úvodní verše 17. kapitoly), ale trvale se vracet k tomu, co činí církev církví, a tímto kritériem poměřovat všechno její mluvení a konání. To není výzva ke konzervaci minulého, ale spíš k hledání vlastní identity a nezaměnitelnosti – právě v naší duchovní konstelaci, která není až tak vzdálena té, v níž se nacházejí janovské sbory.

Návrhy písní: EZ 408, 417, 435, 678

Návrhy biblických textů: Da 6,13-14; Fp 2,6-11; 1J 5,18-20

Liturgické období

[Květná neděle](#)

[Půst](#)

edice

29

Biblodka

John 17.1 - 8

[stáhnout PDF](#)